

Mensen in het Onderwijs hebben

het grootste Burn Out risico

bron: de Volkskrant 14 februari 2016

Een miljoen Nederlanders hebben last van burn out klachten. Het onderwijs heeft het hoogste percentage van alle arbeidsmarktsectoren: 21,3 procent (CBS/TNO, 2014). Het gemiddelde van alle sectoren in Nederland ligt op 14,4 procent. Brandt het onderwijs mensen langzaam maar zeker op?

'Ik generaliseer nu, maar schooldirecteuren en rectoren zien leraren liever een burn-out krijgen dan dat ze die willen voorkomen', zegt Annelien van Hemert. Ze is dit jaar gestopt als onderwijscoach, want haar programma's om leraren weer aan de slag te krijgen leverden onvoldoende op.

Volgens Van Hemert willen schoolleiders geen geld uitgeven aan het inwerken van docenten. 'Je bent 22 jaar en wordt in het diepe gegooid. Je moet het alleen roeien.' Ze heeft weinig directeuren ontmoet die achter hun personeel bleven staan. Van Hemert was zelf ook invaljuf. 'Ik bleek al de vijfde van het jaar te zijn. Die kinderen hadden al driekwart jaar geen Nederlands gehad.'

'Ik wil niet meer'

Het percentage burn-outklachten in het onderwijs ligt voor alle leeftijdsgroepen boven de 20. Uitschieters zijn leerkrachten tussen 35 en 45 jaar (23,9 procent) en tussen 55 en 65 jaar (23,6 procent). Van Hemert: 'Ik zag het bij mensen die al twintig jaar in het vak zitten. Weer een nieuwe minister, weer nieuw beleid. Die kwamen dan op een kantelpunt: ik wil niet meer.'

Leraren met een hbo- of wo-bachelor op zak hebben er iets meer last van (24,1 procent) dan degenen met een masterdiploma (22,3 procent). Bij onderwijspersoneel met een lagere opleiding ligt het aandeel burn-outs flink lager: 14,8 procent.

Hoge werkdruk

Volgens onderzoek van TNO worden burn-outklachten vooral veroorzaakt door een combinatie van te hoge taakeisen, emotioneel zwaar werk en slechte omgangsvormen zoals pesten. In het onderwijs spelen volgens het CBS vooral de hoge werkdruk en de grote emotionele betrokkenheid een rol.

Van Hemert: 'Als ze bij mij het traject in gingen, mochten ze alles zeggen. Ook dat de directeur een lul is, zonder sanctie. Ik vroeg naar hun planning. Vaak leggen ze de lat te hoog. Het is gek dat een beginner dezelfde werkbelasting krijgt als een door de wol geverfde leraar. Ik zag het vooral veel bij de talen. Engels en Nederlands, dat zijn de grote klassen. Je moet veel nakijken, maar je hebt hetzelfde salaris als de gymdocent.'

Schooldirecteuren zien leraren liever een burn-out krijgen dan dat ze die willen voorkomen

Annelien van Hemert - Oud-onderwijscoach

De helft van de werknemers in het onderwijs verzuimt weleens in een jaar (cijfers 2012). Daarvan is 28 procent werk gerelateerd en bij 66 procent hiervan (47 duizend mensen) ging het om psychosociale arbeidsbelasting (PSA). Daaronder vallen onder meer werkdruk en -stress. Het aantal verzuimdagen in het onderwijs wegens PSA komt uit op een kleine miljoen. Dat staat gelijk aan gemiddeld twintig verzuimdagen per persoon in 2012, het jaar waarin TNO en CBS het onderzoek deden naar de kosten van ziekteverzuim.

Hoge kosten

PSA-gerelateerd ziekteverzuim kost werkgevers 2,74 miljard euro per jaar voor alle sectoren. Voor het onderwijs is dat 275 miljoen. Dat heeft relatief gezien de hoogste PSA-gerelateerde verzuimkosten (verplichte loondoorbetaling): 71 procent, gemiddeld bijna 6.000 euro per verzuimer.

Als leraren bij mij het traject in gingen, mochten ze alles zeggen. Ook dat de directeur een lul is.

Annelien van Hemert

Van Hemert: 'Het werkelijke aantal leraren dat tegen een burn-out aan zit, ligt hoger. Mensen gaan door. Ze draaien hun lesjes af. In het onderwijs is een klaagcultuur, maar die is waarschijnlijk terecht. Je moet het ook niet van je collega's hebben, die kunnen jouw drukte niet zomaar opvangen.'

TNO zette de (financiële) gevolgen op een rij voor werknemer, werkgever en de maatschappij. Een leraar op ziekteverzuim verliest tijd en kwaliteit van leven en heeft vaak ook zelf kosten voor een (medische) behandeling. Na een jaar verzuim moet hij salaris inleveren, in het tweede jaar krijgt hij 70 procent. Werkgevers moeten dat doorbetalen. Als een opgebrande leraar toch blijft doorwerken, verliest hij 'productiviteit'. Daarnaast zijn er kosten voor verzuimbegeleiding en re-integratie en voor vervanging en verschuiving van personeel.

De maatschappij betaalt mee aan een arbeidsongeschiktheidsuitkering en eventuele (medische) behandelingen. Je hebt in beginsel recht op de IVA-uitkering als je volledig en blijvend arbeidsongeschikt bent. De hoogte van de uitkering is afhankelijk van het loon dat je

verdiende voordat je ziek werd. De IVA-uitkering bedraagt 75 procent van het IVA-maandloon dat je verdiende in het jaar voordat je ziek werd.

Van Hemert: 'De symptomen zijn dat je geen zin meer hebt om naar je werk te gaan. Je bent trillerig als de klas voor de deur staat. Eind augustus denk je: straks moet ik weer, maar over acht weken heb ik herfstvakantie. Dat is eigenlijk geen vakantie, want je moet nakijken. En dan heb je nog de ouders die denken dat ze allemaal Einsteintjes verwekken en die de professionaliteit van de leraar niet accepten

Maatregelen

Half november werd de Week van de Werkstress gehouden. Uit cijfers van TNO/CBS bleek dat drie miljoen werknemers behoefte hebben aan maatregelen tegen werkstress. Minister Asscher riep werkgevers op meer oog te hebben voor de eisen die ze stellen en te zorgen voor een prettige werkomgeving. Ook zou het helpen met collega's te praten over stress. Werkgevers zouden een aanspreekpunt voor werknemers kunnen instellen, waardoor de sfeer en sociale veiligheid op het werk verbeteren.

Het lijkt erop dat we kinderen niet belangrijk genoeg vinden om in te investeren

Annelien van Hemert

Van Hemert: 'Er wordt weinig aan gedaan. Je kunt op een nieuwe school niet zomaar zeggen dat de directeur het niet goed doet. Daarbij wil deze vaak alle leerlingen behouden. Het vergt lef om te zeggen dat een leerling niet op jouw school past. Ouders moeten vertrouwen op de professionaliteit en kunde van leraren.

'Ook adviseer ik een standaard inwerkprogramma van drie maanden, waarin jonge leraren leren plannen en belangrijke van onbelangrijke zaken te scheiden. Dat je er na drie jaar uit de naad werken toch uit moet, helpt ook niet. Steeds minder mensen kiezen voor het onderwijs. Het is doodzonde dat goede docenten afhaken. Het lijkt erop dat we kinderen niet belangrijk genoeg vinden om in te investeren.'